

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**

Avdelning 32

DOM
2016-01-27
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
23607-15

KONKURRENSVERKET	
2016-01-28	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

SÖKANDE

Liljemark Consulting AB, 556879-3136
Friherregatan 36
165 58 Hässelby

MOTPART

Aktiebolaget Familjebostäder, 556035-0067
Box 92100
120 07 Stockholm

Ombud:

Stadsadvokat Jenny Segervall
Stockholms stad
Stadsledningskontoret
Juridiska avdelningen
105 35 Stockholm

SAKEN

Överprövning enligt lagen om offentlig upphandling

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår Liljemark Consulting AB:s ansökan om ingripande enligt lagen om offentlig upphandling.

Dok.Id 691189

Postadress
115 76 Stockholm

Besöksadress
Tegeluddsvägen 1

Telefon
08-561 680 00

E-post:
forvaltningsrattenistockholm@dom.se
www.domstol.se/forvaltningsratt

Telefax
08-561 680 01

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

BAKGRUND

Aktiebolaget Familjebostäder (Familjebostäder) genomför en upphandling av ramavtal avseende tillhandahållande av miljökonserter enligt ett öppet förfarande. Upphandlingen består av fem anbudsområden och anbudsgivarna har kunnat lämna anbud för valfritt antal anbudsområden. Familjebostäder avser att teckna ramavtal med tre anbudsgivare per anbudsområde. Enligt upphandlingsrapport av den 23 oktober 2015 har anbudet från Liljemark Consulting AB (Liljemark Consulting) diskvalificerats eftersom det inte uppfyller kravet på anbuds form och innehåll i punkt AUB.31 i de administrativa föreskrifterna i förfrågningsunderlaget i upphandlingen. Av tilldelningsbeslut av den 23 oktober 2015 framgår att Familjebostäder har antagit andra anbudsgivare än Liljemark Consulting avseende anbudsområde 1 – 3 och 5 samt att Familjebostäder har beslutat att avbryta upphandlingen vad gäller anbudsområde 4 eftersom det beträffande detta anbudsområde inte har inkommit något anbud som uppfyller de krav som ställs på leverantören.

YRKANDEN M.M.

Liljemark Consulting ansöker om överprövning av upphandlingen och yrkar i första hand att anbudsprövningen ska göras om för anbudsområde 3 och 4 varvid Liljemark Consultings anbud tilldelas ramavtal. Liljemark Consulting yrkar i andra hand att upphandlingen ska göras om. Till stöd för ansökan anför Liljemark Consulting bl.a. följande. Liljemark Consultings anbud har inte utvärderats i upphandlingen trots att det uppfyller samtliga ställda krav. Familjebostäder har agerat i strid med principerna om likabehandling och transparens i 1 kap. 9 § lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU). Liljemark Consulting har lidit skada av att bolaget inte har tilldelats ramavtal trots att dess anbud uppfyller samtliga krav.

Familjebostäder bestrider ansökan om överprövning. Familjebostäder har inte brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller mot någon annan bestämmelse i lagen. Förfrågningsunderlaget uppfyller lagens krav på transparens. Anbudet har utvärderats i enlighet med angivna förutsättningar och behandlats lika utan ovidkommande hänsyn. Liljemark Consulting har inte uppfyllt ställda krav på anbudets form och innehåll och det var således korrekt att diskvalificera bolagets anbud.

VAD PARTERNA ANFÖRT

Liljemark Consulting

Undertecknande av anbud

Enligt upphandlingsrapporten har Liljemark Consultings anbud diskvalificerats eftersom det inte uppfyller kraven i punkt AUB.31 i de administrativa föreskrifterna i förfrågningsunderlaget. Vidare anges i upphandlingsrapporten följande. ”Bilaga 2 till förfrågningsunderlaget, *Undertecknande av anbud*, var inte bifogad anbudet. I bilaga 2 stadgas bland annat att undertecknande av anbud innebär att behörig företrädare intygar att samtliga krav i förfrågningsunderlaget uppfylls och avtalsvillkoren accepteras utan reservationer. Ej heller framgick motsvarande information av det samlade anbudet. Kravet var således inte uppfyllt.”

Liljemark Consultings anbud består av anbudsbrief, anbudsformulär samt CV för erbjudna konsulter. Av avsnittet ”Ersättning och Övriga villkor” i anbudsbriefen framgår: ”Arvode och övriga villkor framgår av förfrågningsunderlaget och ifyllt anbudsformulär.” Anbudsbriefen är undertecknad av bolagets VD som är behörig firmatecknare för Liljemark Consulting. Anbudet innehåller inte några reservationer mot kraven i förfrågningsunderlaget och i anbudsbriefen intygas, genom ovan citerade mening, att samtliga krav enligt

förfrågningsunderlaget gäller. Av punkt AUB.31 i de administrativa föreskrifterna framgår att anbudet ska vara undertecknat och att det är underskriften som innebär att samtliga ställda krav uppfylls och accepteras. Varken av förfrågningsunderlaget eller av upphandlingsrapporten framgår att det är ett ska-krav att bilagan "Undertecknande av anbud" ska vara ifylld. Tvärtom bekräftas i upphandlingsrapporten genom meningen "Ej heller framgick motsvarande information av det samlade anbudet." att dessa uppgifter kunde lämnas på annat sätt och att det inte är ett ska-krav att ge in en ifylld version av bilagan "Undertecknande av anbud". Liljemark Consulting har således lämnat ett anbud som uppfyller samtliga krav, vilket har bekräftats i anbuds brevet som är undertecknat av behörig firmatecknare. Anbudet har därmed förkastats på felaktiga grunder.

Krav på konsulterna

Den enda grund för diskvalificering som Familjebostäder har angett i upphandlingsrapporten är att Liljemark Consultings anbud inte uppfyller kravet om att anbudet ska vara undertecknat och att bilagan "Undertecknande av anbud" inte är ifylld. Liljemark Consulting anser att det är uppfyllande av detta krav som ska prövas i målet. Familjebostäder har dock i yttrande i målet framfört ytterligare skäl till varför de anser att Liljemark Consultings anbud inte uppfyller kvalificeringskraven. Familjebostäder har härvid gjort gällande att en av de konsulter Liljemark Consulting har erbjudit inte har efterfrågad internrevisionsutbildning och inte uppfyller kraven på utbildning samt vana att arbeta med ISO 14001 m.m. Liljemark Consulting anser att det framgår av lämnade referenser, CV och anbuds brev att konsulten uppfyller dessa krav och att anbudet därmed är kvalificerat för utvärdering av anbudsområde 3 och 4. Internrevisionsutbildning framgår av konsultens CV. Vad gäller utbildningsnivå måste naturvetenskaplig linje på gymnasienivå rimligen kunna bedömas som likvärdigt kravet "Ha utbildning inom miljöområdet på högskolenivå eller likvärdig utbildning på gymnasie-/KY-nivå".

En treårig gymnasieutbildning i naturvetenskap ger minst lika goda insikter i miljöfrågor som en KY-utbildning på 2 år eftersom miljöfrågor är naturvetenskapliga. Vidare har konsulten åtta års relevant arbetslivserfarenhet. Det framgår av CV, referenser och anbudsbrief att den aktuella konsulten har erfarenhet av att arbeta med miljöledningssystem. I utvärderingsfasen hade Familjebostäder enkelt kunnat vidimera med kontaktpersoner för de uppgivna referenserna att internrevisionsuppdrag och miljöledningsuppdrag har utförts enligt ISO 14001 om det fanns anledning att betvivla detta.

Familjebostäder

Undertecknande av anbud

Av punkt AUB.22, *Förteckning över förfrågningsunderlag*, i de administrativa föreskrifterna framgår att anbudsgivaren före anbudsgivande ska kontrollera att samtliga efterfrågade handlingar i förfrågningsunderlaget har levererats. Av samma punkt framgår att bilagan "Undertecknande av anbud" ingår i förfrågningsunderlaget. Under punkten AUB.31, *Anbuds form och innehåll*, anges att anbudet ska vara undertecknat av behörig företrädare och att med denna underskrift vidimeras lämnade priser, intyg och att ställda ska-krav uppfylls och accepteras. Av bilagan "Undertecknande av anbud" framgår att med ett undertecknat anbud avses att den aktuella sidan undertecknas av behörig företrädare och scannas in och bifogas anbudet i Tend-Sign.

Familjebostäder bestrider vad Liljemark Consulting har anfört om att det inte framgår av förfrågningsunderlaget att ingivande av bilagan "Undertecknande av anbud" är ett ska-krav. Den aktuella bilagan är en del av förfrågningsunderlaget och av bilagan framgår med tydlighet att det är den aktuella sidan som undertecknas och bifogas anbudet för att uppfylla kravet om anbudets form och innehåll. Även av anbudsformuläret framgår att det är ett

ska-krav att anbudet är komplett och innehåller alla efterfrågade uppgifter och handlingar. Vidare anges i punkt AUB.23, *Kompletterande förfrågningsunderlag*, i de administrativa föreskrifterna att om anbudsgivare upplever förfrågningsunderlaget som oklart eller otydligt i något avseende ska beställarens kontaktperson kontaktas för att undvika missförstånd. Det anges även i punkt AUB.24, *Frågor under anbuds tiden*, att beställaren bör kontaktas omgående om förfrågningsunderlaget innehåller oklarheter.

Av "Frågor och svar" i upphandlingen framgår att en anbudsgivare under anbuds tiden har ställt en fråga angående vilka handlingar som ska undertecknas. Familjebostäder har svarat att endast bilaga 2 – "Undertecknande av anbud" behöver undertecknas. Om det ursprungliga förfrågningsunderlaget i detta avseende skulle anses ha brustit i tydlighet har det i vart fall med hänsyn till klargörandet i "Frågor och svar" med tillräcklig tydlighet framgått att det är ett ska-krav att till anbudet bifoga en undertecknad version av bilagan "Undertecknande av anbud". Med hänsyn till att Liljemark Consulting inte uppfyllde kravet har bolagets anbud rätteligen diskvalificerats.

Krav på konsulterna

Liljemark Consultings anbud uppfyller inte heller samtliga krav som ställs i punkt AUB.51, *Prövning av anbudsgivare*, i de administrativa föreskrifterna. I AUB.51 punkt 2d, *Personal- och kompetenskrav*, anges att anbudsgivaren för anbudsområde 3 respektive 4 ska tillhandahålla minst två konsulter som uppfyller ett antal ställda ska-krav. När det gäller anbudsområde 3 framgår det inte av Liljemark Consultings anbud att en av de två konsulter som erbjuds uppfyller kravet på internrevisionsutbildning enligt ISO 14001 eller kravet på vana av arbete enligt miljöledningssystem, t.ex. ISO 14001 eller liknande. Vidare går det inte av anbudet att avgöra om den aktuella konsulten uppfyller kravet att under den senaste 5-årsperioden ha utfört och ansvarat för minst två interna revisionsuppdrag med hänsyn till att anbuds ti-

den gick ut i september. Vad gäller anbudsområde 4 framgår det inte att en av de två erbjudna konsulterna uppfyller kravet på utbildning inom miljöområdet på högskolenivå eller likvärdig utbildning på gymnasie-/KY-nivå. Vidare framgår inte att konsulten har vana att arbeta enligt miljöledningssystem, t.ex. ISO 14001 eller liknande. Mot bakgrund av att det inte är visat att Liljemark Consulting uppfyller ställt krav på personal och kompetens hade bolaget således inte kommit ifråga för tilldelning av kontrakt avseende vare sig anbudsområde 3 eller 4 även om anbudet hade utvärderats vad gäller kraven på tjänsten. Familjebostäder bestrider därför att Liljemark Consulting har lidit eller kan komma att lida skada i upphandlingen.

Familjebostäders beslut att avbryta upphandlingen avseende anbudsområde 4 vilar på ett sakligt godtagbart skäl. Sammanfattningsvis har det inte framkommit några omständigheter i målet som visar att upphandlingen har genomförts i strid med LOU och ansökan om överprövning ska därmed avslås.

SKÅLEN FÖR AVGÖRANDET

Upphandlande myndigheter ska enligt 1 kap. 9 § LOU behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Av 16 kap. 6 § LOU framgår bl.a. följande. Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts.

Undertecknande av anbud

Liljemark Consultings anbud har inte utvärderats i upphandlingen eftersom bolaget inte till anbudet har bifogat en undertecknad kopia av bilaga 2 till förfrågningsunderlaget, "Undertecknande av anbud", vilket enligt Familjebostäder är en förutsättning för deltagande i upphandlingen. Liljemark Consulting har anfört att bifogande av dokumentet "Undertecknande av anbud" inte är ett ska-krav i upphandlingen och att bolaget har uppfyllt kravet på att anbudet ska vara undertecknat genom att anbuds brevet är undertecknat av behörig företrädare för bolaget.

I punkt AUB.31, *Anbuds form och innehåll*, i de administrativa föreskrifterna i förfrågningsunderlaget anges följande. Anbud ska lämnas skriftligt på svenska enligt anbudsformulär och avges i svenska kronor i enlighet med förfrågningsunderlaget och ska innehålla de uppgifter och handlingar som efterfrågas. Hänvisningar till internet, hemsidor m.m. accepteras inte. Anbud får inte lämnas med fax, e-post eller liknande elektronisk överföring utan ska lämnas i upphandlingssystem TendSign. Anbud ska vara undertecknat av behörig företrädare. Med ovanstående underskrift vidimeras lämnade priser, intyg och att ställda ska-krav uppfylls och accepteras.

Enligt punkt AUB.22, *Förteckning över förfrågningsunderlag*, i de administrativa föreskrifterna består förfrågningsunderlaget, utöver de administrativa föreskrifterna, bl.a. av dokumenten anbudsformulär och "Undertecknande av anbud".

Dokumentet "Undertecknande av anbud" har följande innehåll:

Undertecknande av anbud

Ett undertecknat anbud innebär att behörig företrädare, behörigheten kan komma att kontrolleras, intygar att följande omständigheter är gällande¹:

- att anbudsgivaren har tagit del av och baserar sitt anbud på det kompletta förfrågningsunderlaget, det vill säga inklusive eventuella förtydliganden och kompletteringar som publicerats på i förfrågningsunderlaget angivet sätt till och med sista anbudsdag,
- att samtliga krav i förfrågningsunderlaget uppfylls och avtalsvillkoren accepteras utan reservationer och
- att alla uppgifter som lämnas i anbudet är sanningsenliga.

Aktuell sida undertecknas av behörig företrädare och scannas in och bifogas/laddas upp med anbudet i TendSign.

Undertecknande
Ort och datum:
Underskrift behörig företrädare:
Namnförtydligande:

¹ Notera dock att anbudet, för att kunna antas, måste innehålla samtliga efterfrågade uppgifter och redovisningar genom vilka det framgår att ställda krav uppfylls.

I punkt AUB.31 i de administrativa föreskrifterna anges således att anbud ska lämnas enligt anbudsformulär, avges i enlighet med förfrågningsunderlaget och innehålla de uppgifter och handlingar som efterfrågas. Det anges även att anbud ska vara undertecknade av behörig företrädare. Dokumentet "Undertecknande av anbud" nämns visserligen inte uttryckligen i

punkt AUB.31. Av punkt AUB.22 framgår dock att detta dokument är en del av förfrågningsunderlaget. Förvaltningsrätten anser att det av dokumentet "Undertecknande av anbud" tydligt framgår att det är obligatoriskt att bifoga detta till anbudet i undertecknad form trots att det i dokumentet endast anges att det undertecknas, scannas in och bifogas anbudet och inte att detta ska göras. Förvaltningsrätten bedömer att det för en normalt omsorgsfull anbudsgivare framgår att en undertecknad version av detta dokument ska bifogas anbudet då dokumentet inte har något annat syfte än att klargöra att anbudsgivarna genom att underteckna dokumentet bekräftar att de godtar de krav som anges i detta. Vidare har Familjebostäder på en fråga som inkom under anbudstiden, där frågeställaren undrat om det är nödvändigt att inge en signerad kopia av anbuudsformuläret då bilagan "Undertecknande av anbud" också skickas med anbudet, svarat: Nej, endast "Bilaga 2 – Undertecknande av anbud" behöver undertecknas. Sammantaget har det enligt förvaltningsrättens mening således i upphandlingen varit tillräckligt tydligt för anbudsgivarna att det är ett obligatoriskt krav att inkomma med en undertecknad kopia av dokumentet "Undertecknande av anbud".

Behörig företrädare för Liljemark Consulting har undertecknat det dokument bolaget benämner anbudsbrev. I det aktuella dokumentet anges att arvode och övriga villkor framgår av förfrågningsunderlag och ifyllt anbuudsformulär samt att anbudets giltighet är enligt förfrågningsunderlaget. Detta kan enligt förvaltningsrättens uppfattning dock inte jämföras med ett intygande av dokumentet "Undertecknande av anbud" i vilket anbudsgivaren, genom underskrift av behörig företrädare, intygar att anbudsgivaren har tagit del av och baserar sitt anbud på det kompletta förfrågningsunderlaget inklusive eventuella förtydliganden och kompletteringar, att samtliga krav i förfrågningsunderlaget uppfylls och avtalsvillkoren accepteras utan reservationer samt att alla uppgifter som lämnas i anbudet är sanningsenliga. Eftersom Liljemark Consulting inte har inkommit med ett intygande av motsvarande omfattning som det anbudsgivarna ska lämna i dokumentet "Un-

dertecknande av anbud” anser förvaltningsrätten att Familjebostäder har haft fog för att diskvalificera Liljemark Consultings anbud från utvärdering i upphandlingen.

Krav på konsulterna

Familjebostäder har anfört att även om Liljemark Consultings anbud skulle ha utvärderats skulle bolaget ändå inte ha haft möjlighet att tilldelats något kontrakt eftersom anbudet inte uppfyller samtliga de krav som ställs på de erbjudna konsulterna i punkt AUB.51 i de administrativa föreskrifterna. Liljemark Consulting har anfört dels att samtliga krav på konsulterna är uppfyllda i anbudet, dels att frågan inte ska prövas i målet eftersom denna anledning till diskvalificering av bolagets anbud inte har angetts i utvärderingsrapporten.

Det finns inte några bestämmelser i LOU som kräver att den upphandlande myndigheten före tilldelningsbeslutet prövar om samtliga uppställda skalkrav är uppfyllda. Omständigheten att endast ett skäl för uteslutning av Liljemark Consulting har angetts i upphandlingsrapporten hindrar därför inte en prövning av frågan om det finns ytterligare obligatoriska krav i upphandlingen som inte uppfylls av Liljemark Consultings anbud (jfr Kammarrätten i Sundsvalls dom i mål 2427-11).

Familjebostäder har uppgett att en av de konsulter Liljemark Consulting har erbjudit avseende både anbudsområde 3 och anbudsområde 4 inte uppfyller samtliga de krav som ställs på de erbjudna konsulterna enligt punkt AUB.51 2d, *Personal- och kompetenskrav*, i de administrativa föreskrifterna. Vad gäller anbudsområde 3 anför Familjebostäder att den aktuella konsulten inte uppfyller kraven på att erbjudna konsulter ska ha internrevisionsutbildning enligt ISO 14001 och vana att arbeta enligt miljöledningssystem, t.ex. ISO 14001 eller liknande. Familjebostäder har även uppgett att det inte går att

avgöra om den aktuella konsulten uppfyller kravet på att konsulterna ska ha erfarenhet av att under den senaste femårsperioden ha utfört och ansvarat för minst två interna revisionsuppdrag för fastighetsbolag med hänsyn till att anbudstiden gick ut i september. Liljemark Consulting har anfört att det framgår av den aktuella konsultens CV att konsulten har internrevisionsutbildning och att det framgår av CV, referenser och anbudsbrief att den aktuella konsulten har erfarenhet av att arbeta med miljöledningssystem. När det gäller anbudsområde 4 uppger Familjebostäder att det av den aktuella konsultens CV inte framgår att konsulten uppfyller kravet på att de erbjudna konsulterna ska ha utbildning inom miljöområdet på högskolenivå eller likvärdig utbildning på gymnasie-/KY-nivå eller kravet på att konsulterna ska ha vana att arbeta enligt miljöledningssystem, t.ex. ISO 14001 eller liknande. Liljemark Consulting har anfört att den aktuella konsulten har genomgått naturvetenskapliga programmet på gymnasienivå vilket måste anses tillräckligt för att uppfylla det aktuella kravet.

Av de administrativa föreskrifterna punkt AUB.51 2d framgår, beträffande anbudsområde 3 och 4, att de krav som ställs på de enskilda konsulterna avseende utbildning och erfarenhet ska verifieras med CV som bifogas anbudet. Förvaltningsrätten anser att det är oklart vilka brister Familjebostäder menar att det eventuellt finns i den ovan nämnda konsultens erfarenhet av interna revisionsuppdrag. Av CV för den aktuella konsulten framgår dock att konsulten har genomgått en kurs i internrevision, men det framgår inte om denna utbildning omfattar ISO 14001. När det gäller miljöledningssystem framgår av konsultens CV att konsulten har deltagit i en miljöutredning inför införande av miljöledningssystem, men det framgår inte att konsulten har vana att arbeta enligt miljöledningssystem som t.ex. ISO 14001 eller liknande. Det framgår således inte av den aktuella konsultens CV att konsulten uppfyller samtliga de krav som ställs på konsulterna avseende anbudsområde 3. Liljemark Consulting har uppgett att Familjebostäder under utvärderingsfasen hade kunnat kontrollera med de angivna referenserna

att internrevisions- och miljöledningssuppdrag utförs enligt ISO 14001. I de administrativa föreskrifterna anges att de krav som ställs på konsulterna avseende utbildning och erfarenhet ska verifieras med det CV som bifogas anbudet och det skulle därmed stå i strid med likabehandlingsprincipen om den upphandlande myndigheten under anbudsutvärderingen inhämtade information som, trots att detta är obligatoriskt i upphandlingen, inte har lämnats i anbudet.

Beträffande anbudsområde 4 är kravet när det gäller vana att arbeta med miljöledningssystem detsamma som vad gäller anbudsområde 3 och förvaltningsrätten anser således att det av den aktuella konsultens CV inte framgår att detta krav är uppfyllt. När det gäller kravet på utbildning anser förvaltningsrätten inte att en naturvetenskaplig gymnasieutbildning generellt sett kan anses likvärdig med en högskoleutbildning inom miljöområdet och det framgår inte av den aktuella konsultens CV att konsultens gymnasieutbildning skulle ha haft en särskild miljöinriktning. Inte heller vad gäller anbudsområde 4 framgår det således av den aktuella konsultens CV att konsulten uppfyller samtliga de krav som ställs på konsulterna. Förvaltningsrätten delar följaktligen Familjebostäders bedömning att Liljemark Consultings anbud inte uppfyller samtliga de ska-krav som ställs på de erbjudna konsulterna.

Sammanfattningsvis finner förvaltningsrätten således att Liljemark Consulting inte har visat att upphandlingen har genomförts i strid med transparensprincipen, likabehandlingsprincipen, någon annan av de unionsrättsliga principerna eller någon av bestämmelserna i LOU. De skäl som Familjebostäder har angett för att avbryta upphandlingen vad gäller anbudsområde 4 – att det inte har funnits något anbud som har uppfyllt samtliga obligatoriska krav beträffande detta anbudsområde – är sakligt godtagbara. Skäl för ingripande mot upphandlingen, eller beslutet att avbryta upphandlingen vad gäl-

Ier anbudsområde 4, saknas därmed. Ansökan om överprövning ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga (DV 3109/1A LOU).

Agneta Eberhardt

Chefsrådman

Föredragande har varit Cecilia Larsson.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress

där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt:

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, eller
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

